

Espesyal nga Report:

MADUGUONG "BAGONG PILIPINAS" SA REHIMENG US-MARCOS

Taho sa Tawhanong Katungod
(Disyembre 1, 2023-Hunyo 30, 2024)

Pasiuna

Sa milabayng duha ka tuig sa rehimeng US-Marcos sa gahum, walay laing tatak sa iyang paghari gawas sa gipagrabeng kabangis ug pagpanumpo sa tawhanong katungod sa katawhang Pilipino. Aron mahulagway ang maong mga kaso ug mapakusog ang kampanya para sa hustisya, gipagula sa Ang Bayan (AB) kini nga report sa tawhanong katungod sa nasud.

Kini nga report kinutlo gikan sa mga impormasyong gitigum ug gituki sa AB mahitungod sa mga kaso sa paglapas sa tawhanong katungod nga gihimo sa Armed Forces of the Philippines (AFP), Philippine National Police (PNP) ug uban pang armadong ahente sa rehimeng US-Marcos gikan sa Disyembre 1, 2023 hangtud Hunyo 30 karong tuiga. Ikatulo kini sa serye sa mga report sa tawhanong katungod nga gipagula sa AB ubos sa kasamtangang rehimen. Ginahulagway dinhi ang gigrabehon sa brutalidad ug kabangis nga nasinati sa katawhang Pilipino sa milabayng pito ka bulan, ilalum sa nagapadayong kampanya sa pagpanumpo ug kontra-insurhensiya sa rehimeng US-Marcos.

Sama sa nangagi, daghang kaso sa kabanikanhan ang wala nataho tungod sa kalisud sa pagpadala sa mga taho sa mga yunit nga nagaatubang sa grabeng operasyong militar. Aduna usay pipila ka mga kaso kung asa ang mga insidente lamang ang narekord ug wala nasuta ang ihap sa mga biktima.

Dili langkub niini nga report ang mga kaso sa pagpatay ilalum sa "gyera kontra droga" nga gipadayon sa rehimeng Marcos. Wala usab nalangkub ang daghang paglapas sa tawhanong katungod sa katawhang Moro nga kasagarang wala nabutyag sa publiko.

Niini nga report, gigamit sa AB ang internasyunal nga sukaranan sa pag-ila sa gidaghanon sa mga biktima sa ebakwasyon ug militarisasyon, ug sa ihap sa mga batang apektado.

"Bagong Pilipinas:" Pangtabon sa maduguong rekord

N iadtong Enero, upisyal nga gilunsad sa rehimeng Marcos ang pulitikanhong kampanya ug islogan niining "Bagong Pilipinas." Ang kampanyang indoktrinasyon sa "Bagong Pilipinas" walay kalainan sa "Bagong Lipunan" sa iyang amahan nga diktador aron tabunan ang mga abuso niadtong balaod militar ug paninduton ang imahe sa tiranikong paghari. Luyo sa enggrandeng mga konsyerto ug salu-salo, nahumod sa dugo ang mga kamot ni Marcos Jr.

Ginalingla sa "Bagong Pilipinas" ni Marcos ang katawhang Pilipino sa mga ilusyon sa usa ka "bag-ong" kaugmaon. Gani, walay bisan unsang pundamental nga "bag-o" sa madaugdaugon ug mapahimuslanong semikolonyal ug semipyudal nga sistema sa Pilipinas. Padayon silang nagpahimulos sa bahandi, ug naghari gamit ang mga instrumento sa terorismo sa estado.

Dugang dinhi, nagtukod usab si Marcos og Special Committee on Human Rights Coordination pinaagi sa Administrative Order No. 22 niadtong Mayo. Sumala sa mando, ang komite magsilbing "tig-koordinata" sa mga isyu mahitungod sa tawhanong katungod. Kini usa ka desperadong pagsulay aron tabunan ang grabeng kahimtang sa tawhanong katungod sa nasud.

Samtang nagpahumot sa kaugalingon, ginapatuman sa AFP ug PNP ang hugaw nga subsub nga gyera batok sa katawhang Pilipino sa kasyudaran ug kabanikanhan. Sa gambalay sa National Security Policy (NSP) 2023-2028, nagpadayon ang grabeng pasistang terorismo sa estado, pagyukbo sa imperyalismong US ug pagsumpo sa mga patriyotiko ug demokratikong pwersa.

Bisan og subli-subli nang ginaproklamar sa US, AFP ug ni Marcos ang "pagpaling" sa armadong pwersa sa nasud gikan sa "internal nga depensa" ngadto sa "eksternal nga depensa" tungod "huyang na" o "napukan na" ang Bagong Hukbong Bayan (BHB), nagpabilin ang mayorya sa pwersa sa AFP sa kabanikanhan ug mga natarang gerilya.

Subli-subli usab niining ginasangyaw nga pito na lang ka huyang nga natarang gerilya ang nahabilin, apan liboang pwersang militar, pulis ug paramilitar pa gihapon ang gibubu alang sa kampanyang kontra-insurhensiya.

Gipailalum sa rehimen ang tanang aspeto sa katilingban—gikan sa ekonomiya hangtud kinaiyahan—sa gambalay sa “nasudnong seguridad” nga labaw pang nagpadaku sa papel sa militar ug mga ahensya sa seguridad sa pagpadagan sa reaksyunaryong estado. Bisan ang mga plano alang sa pagtubag sa kalamidad ug penomenong El Niño gipailalum sa pagdumala sa ahensya sa seguridad. Naghari ang AFP sa mga sibilyang ahensya ug lokal nga mga guberno hangtud sa ang-ang barangay pinaagi sa National Task Force-Elcac.

Gigamit ni Marcos ang Anti-Terrorism Law ug Terrorism Financing Prevention and Suppression Act aron pig-uton ug pahilumon ang mga kritiko ug nagaprotesta batok sa iyang rehimen, ug bisan ang ordinaryong katawhan.

Ginatarget sa rehimen ang giakusahan niining “mga ligal nga prente sa CPP-NPA-NDFP” aron kuno “ihunong ang rekrutment, putlon ang suportang pangpinansya ug batukan ang propaganda.” Kadungan kini sa malisyosong paglambigit sa mga aktibista sa armadong kalihukan o Red-

tagging aron hatagag rason ang bangis nga pagpangatake kanila.

Sa kabanikanhan, ginapailalum sa labaw pang militarisasyon ug okupasyon ang mga komunidad sa porma sa mga *focused military operation* (FMO) ug okupasyon sa mga baryo sa takuban sa Retooled Community Support Program (RCSP). Mga sibilyan ug mag-uuma ang nag-unang ginatarget sa kabangis ug pagpanumpo sa militar. Kadungan niini ang paturagas nga *aerial bombing*, istraping ug pagpanganyon sa mga umahan ug kabukiran nga nagbutang sa peligro sa mga sibilyan ug nagaguba sa kinaiyahan.

Gipadayon usab sa rehimen ang kuno mga "lokalisadong panaghisgot kalinaw" sa NTF-Elcac nga walay lain kundili kampanya sa intimidasyon, pugos nga "pagpapasurender" sa mga sibilyan ug pagpangurakot sa pondo sa katawhan. Padayon usab ang walay hunong nga paglapas sa estado sa mga lagda sa gubat, sa porma sa tinuyong pagpatay sa mga samarong manggugubat, pagpatay sa mga sibilyan sa mga "pekeng engkwentro" ug pagpaantus sa tibuok komunidad sa panahon ng mga operasyong kombat.

Mga paglapas sa tawhanong katungod

Sa rekord sa Ang Bayan, 48,763 ang nahimong biktima sa mga paglapas sa tawhanong katungod sa rehimeng US-Marcos gikan Disyembre 2023 hangtud Hunyo. Narekord sa AB ang 652 ka kaso (o tulo ka kaso kada adlaw) sa mga paglapas sa tawhanong katungod sa tibuok nasud. Ang pipila sa mga biktima nakasinati og 2-3 ka kaso sa paglapas sa ilang tawhanong katungod. Pinakadaghang kaso ang nataho sa bulan sa Enero (144 ka kaso).

Sa abereyds, adunay dili moubus sa upat ka biktima sa pulitikanhong pagpamatay kada bulan. Adunay usa ka biktima sa pagdagit kada semana ug dili moubos sa usa ang biktima sa torytur kada duha ka semana. Nakarekord ang AB og 32 ka biktima sa pagpanghulga, pagpanghadlok ug intimidasyon kada adlaw. Dili moubos sa 15,396 ang nahimong biktima sa pugos nga pagpabakwit ug dislokasyon tungod sa okupasyong militar sa kabanikanhan.

MGA PAGLAPAS SA TAWHANONG KATUNGOD				
(DISYEMBRE 1, 2023 - HUNYO 30, 2024)				
48,763			652	
IHAP SA BIKTIMA			IHAP SA MGA KASO	
34	46	30	19	449
PAGPATAY	PAGPANAKIT	PAGDAGIT	TORTYUR	PAGPAMUGOS
10	62	15,396	6,889	
PAKYAS NGA PAGPATAY	PAG-ARESTO UG DETENSYON	PUGOS NGA PAGPABAKWIT UG DISLOKASYON	PANGPANGHULGA, PAGPAMIG-OT, INTIMIDASYON	

Sa duha ka tuig sa rehimeng Marcos sa poder, nataho usab ang 2,107 ihap sa mga kaso kung asa dili moubos sa 424,679 ang ihap sa mga biktima. Sa abereyds, adunay 580 ka biktima sa paglapas sa tawhanong katungod kada adlaw sa ulahing duha ka tuig.

MGA PAGLAPAS SA TAWHANONG KATUNGOD

(HUNYO 30, 2022 - HUNYO 30, 2024)

424,679

IHAP SA BIKTIMA

2,107

IHAP SA MGA KASO

175

PAGPATAY

178

PAGPANAKIT

163

PAGDAGIT

135

TORTYUR

1,893

PAGPAMUGOS

52

PAKYAS NGA
PAGPATAY

339

PAG-ARESTO
UG DETENSYON

62,347

PUGOS NGA PAGPABAKWIT
UG DISLOKASYON

138,639

PANGPANGHULGA,
PAGPAMIG-OT, INTIMIDASYON

Pagpatay, pakyas nga pagpatay ug tortyur

Dili moubos sa 34 ang biktima sa pulitikanhong pagpamatay sa tibuok nasud sa milabayng pito ka bulan. Halos tanang mga pagpatay ginapagawas sa AFP nga mga pekeng engkwentro o himuhimong engkwentro, nga dihadihang ginapanghimakak sa pamilya ug mga silingan. Direktang paglapas kini sa *international humanitarian law* (IHL o internasyunal nga makitawhanong balaod) ug mga lagda sa gubat.

Aron ingnong napatay sa engkwentro, ginasul-uban, ginabutangan og mga armas, bala ug uban pang gamit militar ang ilang mga patayng lawas, ug ginapatihaya sa lapukan. Sama sa miagi, nagpadayon ang pagpiktyur sa militar sa mga patayng lawas aron ipakaylap sa *social media* ug pagpyestahan sa ilang mga *troll*, sukwahi sa mga sukdanan sa IHL.

Mayorya sa mga kaso narekord sa higayong nagpahigayon og mga FMO ug RCSP ang mga sundalo ug pulis sa mga komunidad. Ang mga pagpatay nakabase sa plano sa rehimeng Marcos nga "hingpit nang pukanon" ang hukbong bayan sa nasud. Ginasangyaw sa mga sundalo ang ilang mga "kalampusan" aron pagawasong napildi na nila ang hukbong bayan.

Sa pipila ka mga higayon, nataho usab nga nakadroga ang mga sundalo na naghimo sa pagpatay. Ginapagamit sila sa AFP og droga aron mapatuman ang mga linuog nga krimen sa katawhan ug pagrabeheon ang ilang kabangis.

Pinakadaghan ang mga mag-uuma (26) sa mga gipatay. Usa sa mga gipatay mao ang 16-anyos nga estudyante. Sa mga biktima, unum ang *hors de combat* (mga kombatant nga wala nay kapasidad nga mosukol tungod kay samaron o masakiton). Pinakadaghan ang gipatay sa Negros Occidental (10), sunod ang Sorsogon ug Masbate nga adunay tig-lima ka biktima. Nataho ang usa ka kaso sa masaker sa Bohol.

Pagpatay sa tigulang. Gikuha sa ilang balay ug gidala sa sapa aron patyon ang magtiayong Pedro Regala, 78 anyos, ug Florencia Regala, 67 anyos, sa mga pwersa sa 2nd IB niadtong Pebrero 5. Nagpuyo ang magtiayon sa Barangay Toboran, Cawayan, Masbate. Human gipatay, gisul-uban sila og ammo pouch ug gipagawas nga napatay sa engkwentro. Gibalandra sa lapukan ang ilang mga patayng lawas ug *gi-post* ang litrato sa *social media* isip mga "terorista."

Litrato sa magtiayong Regala.

Walay piling pagpatay. Nagbaktas lang ang 39-anyos nga si Arnel Esperitu dihang gipusil siya sa mga sundalo sa 31st IB niadtong Hunyo 20, alas-4 sa kaadlawon. Nahitabo ang krimen duul sa ginapundohan sa mga sundalo sa sentro sa Barangay Gogon, Donsol, Sorsogon. Dihadihang namatay ang biktima.

Masaker sa Bohol. Gimasaker sa mga elemento sa 47th IB ug PNP-Bohol ang lima ka *hors de combat* nga Pulang manggugubat sa Bilar, Bohol. Buhi nga nadakpan silang Domingo Compoc, Hannah Cesista, Parlito Historia, Marlon Omosura ug Alberto Sancho sa gihapitang balay sa Sityo Matin-ao 2, Barangay Campagao niadtong Pebrero 23 sa buntag.

Matud sa mga saksi, gipakaman sa lapukan si Cesista. Samtang, si Compoc nga kapin 60 anyos na ug adunay *arthritis* ang gitortyur atubangan sa mga residente sa baryo. Gitigbas siya sa liog ug tiyan. Mikaylap sa katawhan sa Bohol ug *social media* ang usa ka piktyur ni Compoc, nga gunit sa likod sa usa ka sundalo, ug daw naka-gapos ang kamot sa likod. Makita nga tago nga nakuha ang litrato. Gipagawas sa militar nga “misukol” ang lima samtang “gitunulan” og madamyento de aresto.

Litrato ni Domingo Compoc dihang buhing gidakop sa mga sundalo sa 47th IB.

Narekord usab sa Ang Bayan ang walo ka kaso sa pakyas nga pagpatay sa Kalinga, Nueva Ecija, Aurora, Albay, Sorsogon, Negros Occidental ug Samar. Nalambigit sa maong mga kaso ang mga nag-operasyong yunit sa militar, nga sa kahadlok maunhan, paturagas nga namusil sa kinsamang

masugatan sa lasang o dalan. Lakip sa mga biktima ang usa ka 4 ka bulang mabdos.

Dili usab moubos sa 19 ang nakasinati og tortyur sa kamot sa mga sundalo. Siyam sa mga biktima sa tortyur ang gidayunan og patay sa berdugong militar. Lakip sa mga biktima ang duha ka mabdos nga mga Pulang manggugubat nga gitortyur ug gikulata dihang maaresto. Ang uban sa mga biktima sa tortyur mga mag-uuma nga napahimungtan sa sundalo samtang nag-operasyon.

Mag-uuma, gibitay nga pabalit-ad. Lakip sa mga biktima ang usa ka mag-uuma nga gidakop sa 46th IB, gigapos ug gibitay pabalit-ad sa usa ka barangay sa lungsod sa Jiabong, Samar sa wala mahibaluing petsa karong tuig. Gipugos siya sa mga sundalo nga moangkon nga may kalambigitan sa hukbong bayan. Human niini, gipaadto ang mag-uuma sa kampo militar sa lungsod sa Calbiga. Wala napanubag ang mga sundalo sa ilang krimen.

Pag-aresto, pagdagit, ug pagpanghulga, pagpamig-ot, ug intimidasyon

Narekord sa AB ang 33 ka kaso sa arbitraryong pag-aresto ug detensyon kung asa dili moubos sa 62 ang biktima. Kadaghanan kanila mga mag-uuma. Lakip sila sa dili moubos sa 755 ka bilanggong pulitikal sa nasud sumala sa rekord sa grupong Karapatan. Sa mga bilanggong pulitikal, 103 ang giaresto ug gipriso ubos sa rehimeng Marcos. Ang 102 sa mga bilanggong pulitikal mga tigulang na, 90 ang masakiton, samtang adunay 15 ka myembro ug istap sa National Democratic Front of the Philippines. Anaa sa 147 usab ang babaye ug upat ang menor-de-edad.

Sa milabayng pito ka bulan, ang mga ilegal nga giaresto gipasakahan og lain-laing gama-gamang mga kaso aron ibalhog og dugay sa prisohan. Ang uban kanila nakasinati sa tinuyo nga pagpalangan sa pagproseso sa mga papeles sa mga korte aron dili dayon makagawas. Ang uban, ilabina sa mga anaa sa prubinsya, ang gipriso lamang sa mga kampo militar nga walay ligal nga mga basihan.

Pag-aresto sa tigulang. Giaresto sa mga pulis ug militar si Ademar Anciero Etol, 64 anyos, sa Barangay Balingasan sa Siay, Zamboanga Sibugay niadtong Enero 25 human gireyd ang iyang gisak-ang balay. Gipasakahan si Etol og mga kasong pagpatay ug *illegal possession of firearms*. Si Etol, nga nagdaku San Isidro, Davao del Norte, giakusahan sa militar nga Pulang manggugubat sa BHB.

Mayo Uno 6. Unum ka kabatan-onang aktibista ang bangis nga giaresto sa mga pulis niadtong Mayo 1 samtang nagpahigayon og protesta sa embahada sa US. Gitawag og Mayo Uno 6, natanggong sa prisohan ang unum tungod sa tinuyong paglangan sa korte sa pagproseso sa ilang pyansa ug kaso. Nakagawas sila usa ka semana human maaresto.

Pag-aresto sa mga pulis sa usa raliyistang lakip sa Mayo Uno 6.

Paghukum nga sad-an sa kasong rebelyon. Gihukman sa Taguig Regional Trial Court nga sad-an si Maria Salome Crisostomo-Ujano, 67, sa kasong rebelyon niadtong Mayo. Sa desisyon sa korte, gisilutan si Ujano og 10-17 ka tuig ug upat ka bulang pagkapiso. Gilambigit si Ujano sa usa ka engkwentro sa BHB batok sa mga sundalo sa gubyerno sa Quezon nga nahitabo niadtong Nobyembre 2005. Hugot niya kining gilimod, ug gipanghingusog na siya usa ka tigpanalipud sa katungod sa mga bata.

Detensyon sa mga migranteng Pilipino. Narekord sa milabayng mga bulan ang duha ka kaso sa detensyon sa mga migranteng Pilipino nga miuli sa Pilipinas. Niadtong Disyembre 7, 2023, kapin duha ka oras nga gidetine sa Ninoy Aquino International Airport sa Metro Manila ang Filipina-Swiss nga aktibistang si Edna Becher dihang miabot siya sa nasud para bisitahon ang iyang mga paryente. Gipabalik siya sa Switzerland sa rason nga “blacklisted” siya tungod sa iyang kuno mga “anti-gubyernong mga aktibidad.” Ingon niini usab ang nasinati ni Marikit Saturay nga gikan sa The Netherlands dihang mibisita sa Pilipinas niadtong Marso 7.

Narekord usab sa AB sa ulahing pito ka bulan ang 30 ka biktima sa pagdagit. Ang mga kaso sa pagdagit nagpakita sa tin-aw nga intensyon sa estado nga tinuyong itago ang biktima ug ilimod nga anaa sa ilang kustodiya ang mga biktima. Ang uban sa mga biktima, patay na dihang gilutaw sa estado human milbay ang pipila ka panahon sa pagkawala, o kaha napriso sa gama-gamang mga kaso o ginapagawas nga "misurrender" nga myembro sa hukbong bayan.

Napalutaw silang Eco ug Jak. Gidagit sa mga pwera sa estado ang mga aktibistang maki-kinaiyan nga silang Axielle “Jak” Tiong ug Francisco “Eco” Dangla III sa Barangay Polo, San Carlos City,

Francisco "Eco" Dangla III

Axielle "Jak" Tiong

Pangasinan niadtong Marso 24 sa alas-8 sa gabii. Matud sa mga saksi, gidagit ang duha human giharang sa usa ka sakyanan (SUV) ang traysikel nga ilang gisakyan. Duha ngadto sa tulo ka tawo gikan sa SUV ug lain pang sakay sa usa ka motorsiklo ang nangulata ug nagsakay kanila sa sakyanan. Tungod sa paspas nga pagbutyag, natukmod ang mga pwersa sa estado nga ilutaw ang duha niadtong Marso 27.

Gidagit ug gipagawas nga "misurender." Tin-aw nga nakuhaan sa CCTV ang pagdagit sa armadong mga ahente sa militar ug pulis sa igsuon sa lider-pesante sa Sorsogon nga si Jose Marie Estiller sa Santo Tomas, Batangas niadtong Pebrero 20. Sa bidyo, naglakaw pabalik si Estiller sa balay nga iyang gisak-an dihang kalit siyang gipalibutan sa lima ka lalaki ug giguyod palayo. Niadtong Pebrero 23, gipagawas sa 903rd IBde nga si Estiller usa ka taas nga upisyal sa BHB ug "misurender" kanila.

Narekord usab sa AB ang dili moubos sa 6,889 ka mga biktima sa pagpanghulga, pagpamig-ot ug pagpanghadlok. Labaw pang gigamit sa rehimen sa miaging mga bulan ang pagpangkaso og "terrorism financing" aron pig-uton ang mga aktibista, mga tigpanalipud sa tawhanong katungod ug bisan ang mga mamumuo alang sa kalamboan.

Labaw nga mas daku ang ihap sa mga biktima kung ilakip ang libuang giparada ug pugos nga "gipasurender" sa militar isip mga myembro o tigsuporta sa BHB sa kasyudaran ug kabanikanhan.

Sa mga kaso sa "pagpasurender," daghang higayon nga gigamit sa militar ang pagpanghatag og ayuda aron piktyuran ang mga residente ug ipagawas nga sila mga "surenderee."

Pangkaso og "Terrorism Financing." Sa ulahing report sa grupong Karapatan, dili moubos sa 112 ang gipasakahan sa Department of Justice sa kasong "terrorism financing," lakip ang 59 ka mga mamumuong pangkalamboan. Dili moubos sa 21 ka *non-government organization* ang gipasakahan sa samang mga kaso. Sa mga gikasohan, 32 ang kasamtangang nakapriso.

Subay sa padron sa mga kaso, ginatarget sa rehimen ang mga organisasyon nga gipasanginlan niining nagahatag og pondo sa rebolusyonaryong kalihukan. Nakagambalay kini sa National Security Plan 2023-2028 ug National Anti-Money Laundering, Counter-Terrorism Financing and Counter-Proliferation Financing Strategy (NACS) 2023-2027. Gitukod ang NACS subay sa gipagawas ni Marcos nga *executive order* (EO 33) niadtong Hulyo 4, 2023. Nakabutang sa NSP ang planong "pakusgon ang aksyon batok sa mga ligal nga prente sa CPP-NPA-NDF aron... putlon ang tinubdan niini sa panalapi." Sa NACS, gitukod ang espesyal nga komite aron magpasaka og mga kaso sa "terrorism financing" sa pagsulay sa rehimen nga mawala sa "grey list" sa mga nasud nga kaylap ang money laundering. Gipangulohan sa NICA ang espesyal nga grupo alang sa pagpasaka og mga kaso. Ang NICA ang nagsilbing kalihim sa Anti-Terrorism Council ug nakalingkod usab kini sa Anti-Money Laundering Council nga arbitraryong nagsirado sa mga *account* sa bangko sa mga gitarget nga indibidwal ug organisasyon.

Duha sa mga gिकासuhan og "terrorism financing" mao ang mga batan-ong tigpanalipod sa tawhanong katungod sa Quezon nga silang Paul Tagle ug Fritz Labiano niadtong Abril. Gिकासuhan sila tungod sa pagtabang sa mga bilanggong pulitikal nga silang Rowena Dasig ug Miguela Piniero niadtong Hulyo 2023. Giakusahan sa 85th IB og "terrorism financing" ang duha human sila maghatag ug ₱500 ug pagkaon sa mga bilanggong pulitikal.

Pagpamig-ot sa mga paryente sa mga namartir. Nag-atubang usab sa grabeng pagpamig-ot ang mga paryente sa mga namartir nga Pulang manggugubat samtang ginakuha ang ilang mga patayng lawas. Pananglitan niini ang pagpamig-ot sa 59th IB sa mga pamilya sa mga martir sa Tuy, Batangas niadtong Hunyo. Wala dayon nakuha sa mga pamilya ang mga patayng lawas sa duha ka namartir tungod sa tinuyong pagdelatar sa PNP-Tuy ug 59th IB, interogasyon ug pagpanghadlok sa mga pamilya. Tungod sa hilabihang kahadlok og pagpamig-ot, wala nakuha sa laing pamilya ang patayng lawas sa usa ka martir.

Sa pipila ka samang higayon, ginapugngan sa mga pulis ang imbestigasyon ug pag-*autopsy* sa mga patayng lawas sa mga namartir. Daghang higayon usab nga bisan ang haya ug lubong ginasamok sa mga sundalo.

Humanitarian Mission sa Karaptan-Southern Tagalog sa Tuy, Batangas.

Kabangis militar sa mga komunidad

Sa dautang laraw nga hingpit nang "puuhon" ang rebolusyonaryong kalihukan sa kabukiran o kaha "ipabilin" ang nakab-ot nang kadaugan ug deklarasyon nga "insurgency-free" sa mga prubinsya, ginasakop sa mga operasyong kombat sa AFP ug PNP ang daghang komunidad sa kabanikanhan. Padayon nga naka-estasyon ang mga binatalyong pwersa mga sundalo ug pulis sa daghang mga komunidad sa mga mag-uuma ug nasundnong minorya.

Narekord sa AB ang dili moubos sa 15,396 ka mga biktima sa pugos nga pagpabakwit ug dislokasyon sa milabayng pito ka bulan. Naapektuhan usab sa ilegal nga paggamit sa mga sundalo sa mga sibilyang istraktura sa mga sentro sa populasyon ang 2,267 katawo,

lakip ang 616 ka mga bata.

Sa kinatibuk-an, narekord sa AB ang 63 ka mga kaso sa *aerial bombing*, istraping ug pagpanganyon sa Abra, Kalinga, Ilocos Sur, Cagayan, Nueva Vizcaya, Aurora, Nueva Ecija, Quezon, Camarines Sur, Northern Samar, Samar, Capiz, Iloilo, Negros Occidental, ug Bukidnon. Kapin 13,000 katawo ang nabiktima dinhi.

Paglapas sa katungod sa kababayan-an ug mga bata

MGA PAGLAPAS SA KATUNGOD SA MGA BATA

(DISYEMBRE 1, 2023 – HUNYO 30, 2024)

Walay gitahod ang AFP ug PNP sa ilang hugaw nga gubat kontra-insurhensiya batok sa rebolusyonyong kalihukan. Sa lain-laing bahin sa nasud, daghang bata ug kababayan-an ang biktima sa mga operasyong militar ug dayag nga ginatarget sa armadong mga ahente sa estado.

Labaw nga mas bug-at ang paglapas sa mga katungod sa bata ug kababayan-

an. Sumala sa Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict sa United Nations General Assembly niadtong Disyembre 14, 1974, usa ka krimen sa gubat ang "tanang porma sa pagdaugdaug ug bangis ug dili-tawhanong pagtrato sa

2,137

**PANGPANGHULGA,
PAGPAMIG-OT, INTIMIDASYON**

17,701

BILANG NG BIKTIMA

5,255

**AERIAL BOMBING,
ISTRAPING UG
PAGPANGANYON**

1

PAGPATAY

2

PAGDAGIT

5,802

**PUGOS NGA PAGPABAKWIT
UG DISLOKASYON**

5

**PAG-ARESTO
UG DETENSYON**

kababayan-an ug mga bata, lakip ang pagpriso, tortyur, pagpusil, dinaghang pag-aresto, kolektibong silot, pagguba sa mga balay ug pugos nga pagpabakwit, nga gihimo sa mga operasyong militar sa mga pwersang nakiggubat (Seksyon 5)."

Sa rekord sa AB, usa ka menor-de-edad ang gipatay sa mga sundalo samtang gatusan ang biktima sa pugos nga pagpahawa ug dislokasyon tungod sa walay hunong nga pagmusil, pagpanganyon ug pagpamomba duul sa ilang mga komunidad.

Pagpatay sa 16-anyos. Gipatay sa 7th IB ang 16-anyos nga estudyante nga si Eusibio Cranzo, nga naila usab isip Kuni Cuba, niadtong Hunyo 9 sa Sityo Kiluding, Barangay Kiadsam, Sen. Ninoy Aquino, Sultan Kudarat. Sumala sa taho, pauli si Cranzo uban sa iyang igsoon ug duha ka higala dihang nasugat sila sa nag-operasyong yunit sa 7th IB. Dihadihang naigo si Cranzo sa pagpamusil sa mga sundalo, samtang ang iyang tulo ka kauban nakaambak sa duul nga maisan.

Pag-aresto sa batang gamay. Sa wala nahibaloang adlaw sa Mayo, giaresto sa mga pwersa sa estado si Baby Arnejo ug ang iyang puya sa Barangay Madao, Uson, Masbate. Giakusahan siyang myembro sa BHB bisan og gipanghingusog sa mga residente nga sibilyan si Arnejo ug dugay nang nagpuyo sa maong baryo. Gisulayan sa mga pulis nga ilogon ang anak ni Arnejo apan napugngan sila sa mga residente. Tungod sa paningkamot sa mga residente, nabutang sa maayong pag-atiman ang bata samtang nakapriso ang iyang inahan.

Narekord usab sa AB ang upat ka kaso sa pagpanglugos ug sekswal nga pagpangabuso sa kababayan-an. Kini nga mga kaso nataho sa Batangas, Northern Samar ug Metro Manila. Samtang, usa ka mabdos ang gipaulanan og bala sa AFP sa Aurora.

Pagpakaulaw sa mga asawa sa mga bilanggong pulitikal. Sa National Bilibid Prison sa Muntinlupa City, gipahigayon sa mga pulis ang body ug *strip search* sa mga asawa sa mga detenidong

pulitikal. Sa maong *strip* ug *cavity search*, gipahubo ang mga babaye ug makapila ka beses nga gipa-eskwat. Sa pamasin nga adunay ilegal nga droga, gipatuwad ug gisil-ip ang ilang mga pribadong bahin sa lawas. Tungod sa ilang reklamo niadtong Mayo, gipailalum kini sa imbestigasyon.

Pagpusil sa mabdos. Gipaulanan og bala sa mga sundalo sa AFP ang payag nga gipuy-an sa 4-bulang mabdos nga si Manilyn dela Cruz ug ang iyang mga paryente sa Sityo Pinamaypayan, Barangay Umiray, Dingalan, Aurora niadtong Abril 21. Nasamdan dinhi si dela Cruz samtang midagan palayo. Gipagawas sa militar nga usa ka engkwentro sa BHB ang insidente. Si Dela Cruz usa ka Dumagat-Remontado nga taga-Tanay, Rizal. Human sa ang gipasiatab nga engkwentro, giaresto si De la Cruz sa mga sundalo ug gipasakahan og patung-patong nga kaso lakip ang arson, sulayng pagpatay, *direct assault with multiple murder*, ug pakyas nga pagpatay.

Litrato ni Manilyn dela Cruz samtang gidala sa mga sundalo human masamdan sa pagpamusil sa mga berdugo.

Pakigbisog sa masa alang sa tawhanong katungod

Hustisya ang nagkahiusang singgit sa katawhang Pilipino alang sa tanang biktima sa paglapas sa tawhanong katungod sa rehimeng US-Marcos. Isip kabahin sa pagpanalipud sa mga sektor sa tawhanong katungod, gilunsad nila ang nagkalainlaing porma sa pakigbisog sa miaging mga bulan.

Gikan sa mga legal o ekstralegal nga mga lakang, hangtud sa armadong aksyon sa Bagong Hukbong Bayan, padayong misukol ang katawhan alang sa pagpanalipud sa ilang mga katungod ug pagkab-ot sa hustisya. Ilang ginabutyag, ginasaway ug ginasingil si Marcos sa iyang mga palisiya sa pagpanumpo ug terorismo sa estado. Anaa sa ubos ang pipila sa mga tataw nga mga pakigbisog alang sa pagpanalipud sa tawhanong katungod:

International People's Tribunal 2024

Gipahigayon ang International People's Tribunal 2024 niadtong Mayo 17-18, 2024, sa Brussels, Belgium. Kini usa ka *tribunal* nga nagtinguhang tubagon ang mga krimen sa gubat ug paglapas sa internasyunal nga makitawhanong balaod sa Pilipinas. Ang mga akusado mao silang Presidente Ferdinand Romualdez Marcos Jr., kanhing Presidente Rodrigo Roa Duterte, ang Gubyerno ng Republika ng Pilipinas, Presidente Joseph R. Biden, ug ang Gubyerno sa United States.

Gihukman sa tibuok *tribunal* nga sad-an ang mga akusado sa tanang mga krimen sa gubat ug paglapas sa internasyunal nga makitawhanong balaod nga maoy nakasulat sa hukum (*indictment*). Lakip dinhi ang mga kaso sa pagpatay ug masaker sa mga sibilyan, pagdagit, pagtortyur, ug uban pang bangis, dili-tawhanon, ug mapintas nga pagtrato, pag-atake batok sa mga sibilyan ug mga kabtangang sibilyan, ug uban pa.

Magpagula ang *tribunal* sa tibuok desisyon nga naglakip sa mga detalyadong ebidensya ug padayon niining subaybayan ang sitwasyon sa Pilipinas. Ang mga kopya sa desisyon ipadala sa mga akusado ug ipublikar alang sa lain-laing internasyunal nga mga institusyon ug interesadong mga partido.

IPT 2024 sa Belgium.

Mga ligal nga kadaugan sa reaksyunaryong korte

Bisan og gamay lamang kaayo kini sa daghang gama-gamang mga kaso nga gipasaka batok sa mga aktibista, progresibo, ug kritiko, giabi-abi sa mga demokratikong organisasyon ug sektor sa pagbasura sa mga korte sa pipila niini. Sa miaging pito ka bulan, dili ubos sa 11 ka kaso ang gibasura sa mga korte tungod sa kakulang sa ebidensya.

Lakip dinhi ang pagbasura sa kaso sa *illegal possession of firearms and explosives* batok sa lider-mag-uuma sa Cagayan Valley nga si Isabelo Adviento niadtong Abril. Duha ka tuig nga dili makatarungang gipreso si Adviento. Niadtong Hunyo 20, nakagawas si Datu Benito Bay-ao human gibasura ang kasong *human trafficking* nga gipasaka niadtong 2021. Sa Southern Tagalog, gibasura sa korte ang mga kasong *terrorism financing* batok sa duha ka aktibista ug usa ka uniyonista.

Pagduso sa Korte Suprema sa mga hulga sa *Red-tagging*

Sa usa ka desisyon nga gisulat niadtong Hulyo 4, 2023, nga gipublikar niadtong Mayo 8, gideklara sa Korte Suprema nga ang *Red-tagging* o ang malisyosong paglambigit sa mga sibilyan sa armadong kalihukan, hulga sa kinabuhi, kagawasan, ug seguridad sa target nga mga biktima. Ang desisyon kabahin sa gipaborang petisyon alang sa *writ of amparo* ni Siegfred Deduro, kanhing representante sa Bayan Muna Party-list. Mao kini ang unang higayon nga ang korte mihatag og legal nga kahulugan sa konsepto sa *Red-tagging* sa Pilipinas. Gibase kini sa mga taho sa United Nations Human Rights Council.

Samtang, gihukman sa Korte Suprema niadtong Pebrero nga "guilty" sa "indirect contempt" ang kanhing tigpamaba sa NTF-Elcac nga si Lorraine Badoy-Partosa tungod sa pagpang-*red-tag* niya sa usa ka hukum niadtong 2022. Ang desisyon kalabot sa mga pagpanghulga ni Badoy kang Judge Marlo Magdoza-Malagar, hukum sa Manila Regional Trial Court, nga nagbasura sa kasong gipasaka sa Department of Justice aron ideklarar nga terorista ang Partido Komunista ng Pilipinas ug Bagong Hukbong Bayan.

Fact-finding mission ug imbestigasyon

Naglansad og *fact-finding mission* ang mga grupo sa tawhanong katungod sa Central Luzon niadtong Hunyo aron masuta ang malukpanong kadaot sa mga sibilyang mag-uuma, mga mamumuong-panguma, ug bisan mga bata, nga resulta sa malukpanon ug sunud-sunod nga mga teroristang operasyon sa AFP sa mga prubinsya sa Aurora, Nueva Vizcaya, ug Nueva Ecija niadtong Mayo ug Hunyo.

Taliwala sa mga pagpanghadlok ug pag-atake, napanghingusog sa mga grupo nga makig-estorya sa mga residente ug sutaon ang ilang kahintang. Gipahigayon ang misyon human sa mga engkwentro sa BHB ug 72nd Division Reconnaissance Company niadtong Mayo 20 ug 21 sa mga suuk nga bahin sa Dipaculao sa Aurora, ug Mayo 29 sa Maria Aurora, hangtud sa linuog nga pagpatay sa 10 ka Pulang manggugubat sa Pantabangan, Nueva Ecija niadtong Hunyo 26. Paturagas ang pagpaulan og mga bala ug bomba sa Alfonso Castañeda sa Nueva Vizcaya niadtong Hunyo 20.

Kagawasan sa kinatigulangang bilangong pulitikal

Human sa makanunayong pangingkamot ug pagpanghingusog sa mga grupo sa tawhanong katungod, nakagawas niadtong Hunyo 30 ang kinatigulangang bilangong pulitikal sa nasud nga si Gerardo Dela Peña. Siya 85 anyos na ug ang kinatigulangan sa kapin 755 ka bilangong pulitikal sa nasud. Gidakop si de la Peña niadtong Marso 21, 2013. Gihukman siya nga sad-an ug gisentensyahan og *reclusion perpetua* sa kasong pagpatay bisan klarong walay ebidensya.

Litrato ni Gerardo dela Peña uban ang iyang anak ug si Fides Lim sa grupong Kapatid.

Barikada kontra-demolisyon

Lig-on nga gipanalipdan sa mga residente sa Sityo Balubad, Barangay Anunas, Angeles City ang ilang katungod sa pagpanimuyo gikan sa demolisyon sa mga pulis ug mga *goons* sa Clark Hills Properties Corporation. Gikan sa Oktubre 2023 hangtud Marso, napugngan nila ang hulgang demolisyon ug pag-ilog sa 73 ka ektaryang yuta sa Sityo Balubad.

Niadtung Marso 12, napalayas ang 500 ka panimalay o gibanabana nga 2,000 ka residente ang nabiktima sa pagpangilog sa yuta. Gigamit sa mga pulis ug Clark Hills ang gatusan ka mga maton sa demolisyon.

Hacienda Tinang: Naangkon nga yuta

Upisyal nang giila sa reaksyunaryong gubyerno ang pagpanag-iya sa 90 ka mag-uuma nga myembro sa Malayang Kilusang Samahan ng mga Magsasaka ng Tinang (Makisama-Tinang) sa 68 ka ektaryang yuta sa Hacienda Tinang sa Concepcion, Tarlac. Ang pag-ila gihimo sa usa ka seremonya niadtong Mayo 8. Resulta kini sa ilang tulo ka dekada nga pakigbisog alang sa yuta ug sa ilang subling paglunsad sa kampanya sa pagbawi sa yuta pinaagi sa bungkalan niadtong Hunyo 2022.

Rebolusyonaryong hustisya

Sa Negros Occidental, dungan nga armadong aksyon ang gipahigayon sa BHB-Northern Negros batok sa mersenaryong Sarona Group niadtong Enero 2 sa lungsod sa Purok Kawayan, Barangay Bug-ang, Toboso, Negros Occidental. Nalambigit ang Sarona Group sa pagmasaker sa gitawag nga Sagay 9 (o sa siyam ka mag-uuma) niadtong Oktubre 20, 2018 sa Barangay Bulanon, Sagay City. Ang grupo bayaran ug gisuportahan sa AFP ug dagkung kumprador-agalong yutaan ug asendero sa isla.

Giambus ug napatay sa BHB ang lider sa grupo nga si Juvie Sarona. Giparalisa ug gisunog usab ang traktora nga gipanag-iya sa iyang amahan. Nakumpiska usab sa balay sa mga Sarona ang usa ka M2

Carbine, usa ka .45 Colt, usa ka .357 *revolver*, usa ka *shotgun*, lain-laing mga magasin ug bala. Nakumpiska usab ang ilang gadyet nga adunay sulod nga importanteng impormasyon.

Layas militar!

Nagtigum ang mga residente sa Sityo San Pedro, Barangay 3, San Jose de Buan, Samar sa usa ka asembleya niadtong katapusang semana sa Hunyo aron ipadayag ang ilang pagsupak sa pagkampo sa mga sundalo sa ilang sityo. Nagsugod ang pagkural sa 87th IB sa maong sityo sa unang semana sa Hunyo alang sa pagatukurong detatsment sa lugar.

Aron sumpuon ang panaghiusa sa mga lumulupyoy, gihulga sa mga sundalo ang kapitan sa barangay, ang sityo lider ug konsehal. Gihulga sila nga papanubagon ug prisohon kung atakihon sila pag-usab sa BHB-Western Samar (Arnulfo Ortiz Command).